

Grundlärarprogrammet, Fritidshem

Utbildningsvetenskaplig kärna 8: Teori och
metod, 9 hp

971G23

Studiehandledning
HT 2024

Innehållsförteckning

Kursens mål	3
Provkoderna	3
Lärandeaktiviteter	4
Föreläsningar	4
Seminarium	4
Examinationsformer & bedömningskriterier	5
Examination, PM-framläggning, muntlig opponering (OPPO) & respondering (RESP)	5
Betygskriterium RESP	5
Betygskriterium OPPO	5
Examination SRE4 – Skriftlig loggbok	5
Betygskriterium SRE4	6
Examination SRE5 – Promemoria (PM)	7
Betygskriterium SRE5	7
Litteraturlista	8
Rekommenderad grundbok	8
Böcker som rekommenderas beroende på inriktning	8
Övrig litteratur	8
Examensarbeten – finns på Lisam	9
Kontaktuppgifter	9

Kursens mål

Välkommen till kursen Utbildningsvetenskaplig kärna 8 (UK8) som är den sista UK-kursen i din lärarutbildning. Det är en kurs som lägger grund för ett livslångt vetenskapligt perspektiv på arbetet som grundlärare i fritidshem, och bidrar med metoder och teoretiska perspektiv på verksamheten i fritidshemmet. Kursen ska ge fördjupade insikter om den vetenskapliga kunskapsproduktionens förutsättningar. Härigenom läggs också en vetenskaplig och metodologisk grund för det examensarbete som avslutar hela utbildningen.

Målen för kursen är att studenten efter avslutad kurs ska kunna

1. förklara relationen mellan vetenskapsteoretiska antaganden och analysmetoder,
2. sammanställa och kritiskt reflektera över tidigare forskning,
3. diskutera kvalitativa och kvantitativa metodansatser,
4. identifiera och argumentera för val av forskningsmetodiska ansatser,
5. resonera kring relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen,
6. planera en empirisk studie

Detta betyder i korthet att du i kursen tillägnar dig kunskaper om hur forskningsprojekt och vetenskapliga studier planeras och genomförs. Den grundläggande tanken är att du med dessa kunskaper dels får en djupare förståelse för den vetenskapliga grund som professionen vilar på, dels skapar förutsättningar för att själv kunna genomföra ett forskningsprojekt. Därigenom är denna teori- och metodkurs förberedande för kommande yrke såväl som kommande examensarbete.

Kurslitteratur, föreläsningar, seminarier, uppsatser och eget arbete utgör de resurser du har tillgång till för att nå kursens mål. Du skriver under kursen dels en loggbok, dels en promemoria som även kan ses som ett förberedande arbete inför det avslutande examensarbetet. I slutet av kursen bedöms din¹ PM och seminarieledare ger kommentarer på texten. Tanken med detta är att ni ska få kloka och värdefulla synpunkter inför kommande examensarbete.

Studiehandledningen ska underlätta studierna genom att klarlägga målen för kursen och ge en överblick kring innehåll, upplägg, arbetsformer samt hur examinationen ska gå till. Kompletterande och aktuell information återfinns i kursrummet för kursen på Lisam, via schemat på TimeEdit och/eller ges i samband med seminarier. Det är viktigt att du håller dig uppdaterad via Lisam för aktuell information, se till att titta in där dagligen och/eller aktivera aviseringar för nya meddelanden.

Provkoder

OBL1	Obligatoriskt deltagande i seminarieserie (fyra seminarium), 0 hp (U-D) (=Deltagit)
OPPO	Opponering, muntligt, 1 hp (U-G)
RESP	Responering, muntligt, 1 hp (U-G)
SRE4	Skriftlig redovisning: loggbok, 3 hp (U-VG)
SRE5	Skriftlig redovisning: forsknings-PM, 4 hp (U-VG)*

*För VG på helkurs krävs minst Godkänt/Deltagit på samtliga provkoder, och VG på SRE5

¹ Kul info: 'promemoria' (PM) kan på svenska använda både 'den' och 'det' för bestämd form, jag väljer att använda bestämd form (-n), här, alltså 'promemorian' (<https://sv.wikipedia.org/wiki/Promemoria>).

Lärandeaktiviteter

Kursen organiseras kring ett antal föreläsningar och seminarium i mindre grupper. Observera att kursens föreläsningar ges via Zoom (se <https://www.student.liu.se/itsupport/zoom-student?!=sv>) eller inspelade på vår kursplattform på Lisam (<https://lisam.liu.se>), medan seminarium ges "på plats", antingen på Campus Norrköping, Västervik eller Nyköping. För schema, länkar och lösenord till digitala tillfällen, se Lisam. På Lisam (under "Kursöversikt") finns en detaljerad, kronologisk översikt över kursens innehåll, samt en beskrivning av arbetsformer, förväntade förberedelser, examinationsuppgifter, kontaktuppgifter och rekommenderad litteratur.

Föreläsningar

I föreläsningarna ger vi övergripande perspektiv på kursens centrala innehåll. Till de flesta föreläsningar finns förslag på litteratur, som relaterar till ämnet för föreläsningen. Du förväntas själv *välja* och *läsa* litteratur från den rekommenderade kurslitteraturlistan för att du ska kunna sätta dig in i ämnet och kunna få ut som mycket av föreläsningen som möjligt – du förväntas alltså inte läsa *all* litteratur som finns listad vid varje föreläsning. Förbered gärna frågor till de live-streamade föreläsningarna och frågestunderna, eller till seminarietillfällen.

Seminarium

I kursen ges ett antal seminarium i grupp (6-14 studenter). Du får då tillfälle att diskutera kursens innehåll med seminarieledare och andra studenter, ställa frågor gällande föreläsningar och kursens uppgifter, PM, o.s.v. Här diskuteras även relationen mellan vetenskaplighet och beprövad erfarenhet, hur lärare i fritidshem kan använda sig av ett vetenskapligt perspektiv i sin yrkesroll, m.m. Seminarium är ett stöd för att lära er de grundläggande delarna i forskningsteori och metod, och detta bidrar till loggbok- och PM-skrivande. Det är meningen att seminarierna bygger på varandra, ni ska med andra ord fortsätta tänka utifrån föregående veckas tema. Exempelvis är det viktigt att reflektera över vilken typ av forskningsdesign och metod (vecka två av kursen) som kan fungera givet de frågor och antaganden (vecka ett av kursen) vi ställer. Under seminarium diskuteras även uppsatser, eller material, som du väljer själv från exempel på Lisam. Du förväntas reflektera, antingen för dig själv eller tillsammans med din skrivkompis, i relation till kurslitteraturen.

Begrepp till respektive seminarium (se Lisam, "Kursöversikt") ska ses som stöd till att förstå skillnader och likheter mellan olika forskningsstrategier. Det är inte en lista som nödvändigtvis betas av under seminarium, då alla begrepp inte är relevanta för alla, och det är heller inte en komplett lista, utan det är en vägledning för att visa en del viktiga begrepp som finns. Förberedelseuppgifter du skriver till seminarium ska ses som ett pågående underlag för skrivandet av loggbok och PM (förberedelseuppgifter bedöms inte).

Deltagande i kursens seminarier är obligatoriskt. Frånvaro kompletteras med en skriftlig individuell text där du enskilt reflekterar över föreläsningar, texter och den uppsats/det material som behandlats den veckan (detta är i praktiken samma förberedelseuppgift som du ändå ska göra – notera dock att **om** det är en komplettering så förväntas djupare reflektion och ett mer noggrant dokument) För seminarium 4 så förväntas du göra en individuell komplettering där du ger feedback till *ett* annat PM (du väljer själv vilket). Lägga kompletteringar (1-2 A4) på gruppens sida på Lisam, **senast en vecka efter seminariet** och meddela din seminarieledare när detta är gjort.

Examinationsformer & bedömningskriterier

Kursen examineras genom en loggbok, en skriftlig forsknings-PM, med muntlig presentation och diskussion, samt deltagande i seminarieriet.

Studierande som underkänts två gånger på kursen eller del av kursen har rätt att begära en annan examinator vid förnyat examinationstillfälle. Den som godkänts i prov får ej delta i förnyat prov för högre betyg. För VG på helkurs krävs att OBL1 & SRE4 är minst D resp. G, och SRE5 är VG. **Omexamination**, d.v.s. examination utöver ordinarie kursomgång, görs två gånger per kalenderår. Missat seminarium tas igen skriftligt enligt instruktion ovan. I dessa veckor examineras inlämnat PM och loggbok, med inlämning senast fredag v. 9 & 20. Här finns även möjlighet att ta igen muntlig respondering/opponering, detta görs då i v. 10, resp. 21 (ca. 1 vecka efter inlämning, **anmäl dig** på Lisam senast fredag v. 9/20). Om flera arbeten läggs fram vid samma tillfälle opponerar och responderar studenter på varandras arbeten, annars agerar bedömande lärare opponent/respondent, och ett tidigare studentarbete används om nödvändigt.

Examination, PM-framläggning, muntlig opponering (OPPO) & respondering (RESP)

Under detta seminarium behandlas (så gott som) färdiga PM. PM lämnas in på grupsidan på Lisam för åtkomst av var och en. Seminarieledare utser opponenter och respondenter av varje PM. Vid seminariet sammanfattas först PM kort av respondenterna, och opponenterna ansvarar sedan för att ge kritisk återkoppling på PM när det gäller utformning, relevans för yrket, möjlighet till genomförande, språklig tydlighet och klarhet samt koherens (hur arbetets delar hänger ihop). Samtliga delar bör kommenteras (se mer utförliga instruktioner på Lisam). Här är det viktigt att lyfta både positiva aspekter av arbetet och delar av arbetet som kan förbättras, samt att tydligt motivera varför (och gärna hur!) texten kan förbättras. Notera att opponeringen är en konstruktiv dialog, där respondenterna förväntas visa förståelse för kritik, såväl som kunna diskutera och motivera sina val. Notera att om ni är två författare, respektive två läsare, så är det viktigt att ni fördelar arbetet mellan er, så att ni visar era kunskaper likvärdigt – detta kräver en del planering av opponering och respondering och att ni är lika inlästa i arbetet.

Betygskriterium RESP

För godkänt respondentskap ska den studerande

- visa god kännedom om det egna arbetets innehåll och struktur
- individuellt kunna konstruktivt diskutera olika aspekter av promemorian och dess delar, samt kunna besvara frågor från kommentator och seminarium

Betygskriterium OPPO

För godkänt opponentskap ska den studerande

- visa god kännedom om det lästa arbetets innehåll och struktur
- kunna ställa relevanta frågor kring arbetets innehåll
- visa förmåga att föra en konstruktiv diskussion om arbetets innehåll och yrkesrelevans

Examination SRE4 – Skriftlig loggbok

Loggboken skrivs individuellt under de två första veckorna i kursen och täcker in de två första arbetsområdena i kursen: 1) teori, forskningsfrågor & etik, och 2) forskningsstrategier.

Relatera till relevant litteratur, och använd relevanta begrepp – **åtminstone tre text-källor bör användas i uppgiften** som *helhet*, ej räknat de två texterna som analyseras i Del A. Du

kan skriva texten i punktform som nedan, eller som löpande text, bara det framgår att du besvarat båda delfrågorna. **Notera att du i denna uppgift kan bygga ihop och utveckla dina tidigare förberedelseuppgifter.**

Del A: Att läsa och analysera vetenskaplig text

Läs de två texterna, Jansson & Wallner (2023) och Elvstrand et al. (2022) och utför nedanstående uppgifter. Du hittar texterna under *Kursdokument* på Lisam. Du kan gärna skriva om båda texterna samtidigt, t.ex. "Jansson & Wallner (2023) har xxxx som utgångspunkt, medan Elvstrand et al. (2022) istället utgår ifrån..."

- Redogör för på vilket sätt vi kan se att texterna är *vetenskapliga* (vilken typ av publikation är det, är de kollegialt granskade, o.s.v.).
- Redogör kortfattat för författarnas utgångspunkter (teori), syfte & forskningsfrågor, och metodansats (om du är osäker på vad detta innebär, se PM-innehåll).
- Beskriv det forskningsetiska resonemanget som författarna gör i texten.
- Sammanfatta de viktigaste resultaten från texterna, och redogör för om dessa resultat visar liknande saker, eller olika saker, och hur resultaten kan vara relevanta för framtidspraktiken.

Del B: Forskningsstrategier

Välj en studentuppsats från exemplen bland *Kursdokument* och utför nedanstående uppgifter.

- Redogör kortfattat för uppsatsens utgångspunkter (teori), syfte & forskningsfrågor, och metodansats.
- Reflektera över minst två av följande:
 - Hur skulle uppsatsens undersökning ändras om utgångspunkterna ändrades, om fokus blev ett annat, teorin förändrades, eller liknande?
 - Om undersökningen är huvudsakligen kvalitativ, hur skulle forskningsfrågorna behöva förändras för att en kvantitativ metod skulle vara lämplig? Varför?
 - Finns det andra metoder som skulle kunna användas för att undersöka forskningsfrågorna utan att ändra dem? På vilket sätt skulle dessa metoder vara lämpliga, och vilket material skulle de kunna ge?
 - Finns det etiska perspektiv som författarna *inte* tar hänsyn till, som de kanske borde ta hänsyn till? Varför är detta i så fall viktigt?
- Formulera ett eget syfte och frågeställning (detta kan vara samma som ert tänka PM), beskriv vilka utgångspunkter du utgår ifrån, vilka metoder som kan vara lämpliga att använda för att undersöka detta, och vilka etiska frågor som behöver diskuteras.

Formalia & omfattning: Redogör för dina reflektioner i *ett* dokument, på min. 1500, max. 2000 ord (d.v.s., ca 2 sidor per del – ej inräknat referenslista), Times New Roman eller motsvarande, 12 pkt, 1,5 radavstånd.

Uppgiften lämnas in på Lisam senast måndag, v. 51, kl. 23.59.

Betygskriterium SRE4

För godkänd loggbok ska den studerande

- kunna redogöra för olika vetenskapsteoretiska antaganden,
- kunna redogöra för olika kvalitativa och kvantitativa metodansatser,
- kunna resonera kring relationen mellan vetenskaplighet och beprövad erfarenhet, i hur forskningsarbetet har relevans för yrkespraktiken.

För väl godkänd loggbok ska den studerande

- ingående kunna redogöra för förklara relationen mellan vetenskapsteoretiska antaganden och metodansats,
- fördjupat kunna diskutera och problematisera val av kvalitativa och kvantitativa metodansatser.

Examination SRE5 – Promemoria (PM)

Under kursen produceras och färdigställs en PM där ett förslag till kommande examensarbete presenteras och diskuteras. Uppgiften kan genomföras i par, relaterat till upplägget av det kommande examensarbetet – notera att det ligger på students ansvar att hitta en kompis att skriva med. Tanken är att de kunskaper som erövrats i teori- och metodkursen ska ge grunderna för upplägg av det kommande examensarbetet, såväl som för ett vetenskapligt perspektiv i kommande yrkesutövning.

Betygskriterium SRE5

För godkänd promemoria ska den studerande kunna

- skriva en PM som följer systematisk struktur och håller god språklig standard, det vill säga som är lätt att läsa och förstå, samt använda vedertagna former för referensteknik
- planera en empirisk studie – där ingår:
 - presentera en avgränsad problemställning och motivera val av syfte och frågor
 - redogöra för och motivera forskningsmetodiska ansatser, inklusive etiska frågor
 - redogöra för tidigare forskning inom området, och dess relevans för den planerade studien
 - redogöra för analysmetod i relation till vetenskapsteoretiska antaganden
 - presentera en adekvat och relevant tidsplan för den planerade studien

För väl godkänd promemoria ska den studerande, utöver kraven för G, dessutom kunna

- presentera en för yrket relevant problemställning och väl motiverade syfte och frågor
- problematisera val av forskningsmetodiska ansatser, inklusive etiska frågor
- skriva en PM som följer en god systematisk struktur, har en tydlig röd tråd, och håller mycket god språklig standard, d.v.s. skriver engagerande och övertygande

För en beskrivning av de olika delar som PM bör innehålla, se Lisam. Viktigt är att arbetet är välstrukturerat med tydliga rubriker, anpassad styckesindelning och gängse referensteknik (**APA** bör användas). Referenslistan placeras sist i arbetet i alfabetisk ordning. Kom ihåg sidnummer *vid citat*.

Formalia & omfattning: Promemorian skrivs med 1,5 radavstånd, Times New Roman 12 punkter, eller motsvarande, normala (2,5 cm/1 tum) marginaler. Uppgiften bör vara 2500-3000 ord, löpande brödtext. Försättsida, automatisk innehållsförteckning och referensförteckning räknas *inte* in i detta. Försättsblad återfinns på Lisam.

Inlämning av PM sker i flera steg, se *Kursöversikt* och TimeEdit för exakta tider för inlämning.

Litteraturlista

Kursen omfattar en stor mängd litteratur, eftersom den täcker in ett omöjligt stort arbetsområde. P.g.a. detta så är det upp till dig som student att avgöra vilken litteratur som är relevant. Nedan finns rekommenderade centrala texter som läsanvisningarna utgår ifrån. När det t.ex. står att "tre texter ska användas" för en uppgift så är det upp till dig att bestämma vilka utifrån nedanstående lista. För att underlätta så har även några texter från böckerna lagts på Lisam, så ni kan avgöra relevans och nivå om det kan vara något för er.

Rekommenderad grundbok

Någon av dessa är starkt rekommenderat att ha tillgängligt.

Bryman, Alan (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder* (3. omarb. uppl.). Liber.

David, Matthew, & Sutton, Carole D. (2016). *Samhällsvetenskaplig metod*. Studentlitteratur.

Texter som rekommenderas beroende på inriktning

Någon/några av dessa är användbara för t.ex. PM.

Bringsrud Fekjær, Silje (2017). *Att tolka och förstå statistik*. Gleerups.

Christoffersen, Line, & Johannessen, Asbjörn (2015). *Forskningsmetoder för lärarstudenter*. Studentlitteratur.

Fejes, Andreas, & Thornberg, Robert (Red.) (2019). *Handbok i kvalitativ analys* (3. rev. och utök. uppl.). Liber.

Hjerm, Mikael, Lindgren, Simon, & Nilsson, Marco (2014). *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys* (2. uppd. och utök. uppl.). Gleerups.

Kjellberg, Anders, & Sörqvist, Patrik (2015). *Experimentell metodik för beteendevetare*. Studentlitteratur.

Nilholm, Claes (2021). *Teori i examensarbetet: en vägledning för lärarstudenter*. (2. uppl.) Studentlitteratur.

Thrane, Christer. (2021). *Statistisk dataanalys helt enkelt*. Gleerups.

Åkerblom, Anette, Hellman, Annika, & Pramling, Niklas (Red.) (2020). *Metodologi – För studier i, om och med förskolan*. Gleerups.

Övrig litteratur

Kompletterande texter, t.ex. artiklar, med speciella inriktningar.

Arenhill Beckman, Madeleine & Tullgren, Charlotte (2015). Barns förståelse av begreppet inflytande. *Barn*, 33(2), 55-72. <https://doi.org/10.5324/barn.v33i2.3450>

Berntson, Erik, Bernhard-Oettel, Claudia, Hellgren, Johnny, Näswall, Katharina, & Sverke, Magnus (2016). *Enkätmetodik*. Natur & Kultur.

Boström, Lena, Elvstrand, Helene, & Orwehag, Monica (2023). Didaktik i fritidshem ur svenska rektorers perspektiv: särskiljande föreställningar möter en pedagogisk praktik. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 28(4), 142-171. <https://doi.org/10.15626/pfs28.04.06>

Braun, Virginia, & Clarke, Virginia (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

Eldén, Sara (2020). *Forskningsetik: vägval i samhällsvetenskapliga studier*. Studentlitteratur.

Falkner, Carin, & Ludvigsson, Ann (2016). Fritidshem och fritidspedagogik – en forskningsöversikt. *Forskning i korthet, 1*. Sveriges Kommuner och Landsting & Kommunförbundet Skåne. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1033918/FULLTEXT01.pdf>

- Jansson, Magnus, & Wallner, Lars (2023). Att skapa sig själv och andra – populärkultur i fritidshemmets vardag. *BARN – Forskning om barn og barndom i Norden*, 41(4). <https://doi.org/10.23865/barn.v41.5457>
- Linköpings universitetsbibliotek. (13 januari 2020). "Vetenskapliga källor" [Video]. *YouTube*. https://www.youtube.com/watch?v=6A9b_LPngBU&t=3s
- Malmquist, Anna, O'Hanlon, Martina, & Pralica, Anna (2017). Ensamstående mamma och timanställd - en tolkande fenomenologisk analys av sju kvinnors berättelser. *Tidskrift för genusvetenskap*, 38(1), 79-98. <https://ojs-ub-gu-se.e.bibl.liu.se/index.php/tgv/article/view/4042/3318>
- Quennerstedt, Ann, Harcourt, Deborah, & Sargeant, Jonathon (2014). Forskningsetik i forskning som involverar barn: Etik som riskhantering och etik som forskningspraktik. *Nordic Studies in Education*, 34(2), 77-93. https://www-idunn-no.e.bibl.liu.se/file/pdf/66708373/forskningsetik_iforskning_som_involverar_barn_-_etik_som_r.pdf
- Schiratzki, Johanna (2011). Etik och samtycke i barnforskning. *Förvaltningsrättslig tidskrift*, 1, 129-146. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:549192/FULLTEXT01.pdf>
- Skolforskningsinstitutet. (2021). *Meningsfull fritid, utveckling och lärande i fritidshem. Systematisk forskningsssammanställning*. <https://www.skolfi.se/wp-content/uploads/2021/12/Fritidshem.pdf>
- Vetenskapsrådet. (2024). *God forskningssed*. <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2024-10-02-god-forskningssed-2024.html>
- Åkerlund, Dan (2017). *Guide till akademiskt skrivande: om att skriva rapporter, uppsatser och självständiga skriftliga arbeten på universitet och högskolor*. Karlstad universitet. <http://kau.diva-portal.org/smash/get/diva2:1138556/FULLTEXT01.pdf>
- Øksnes, Maria (2008). The carnival goes on and on! Children's perceptions of their leisure time and play in SFO. *Leisure Studies*, 27(2), 149-164. <https://doi.org/10.1080/02614360701757140>
- Examensarbeten – finns på Lisam
- Ljungmark, Antonia (2022). *Relationer i blickfånget* (Examensarbete, Linköpings universitet). Linköpings universitet.
- Molund Weiss, Linnéa (2023). *"Lite som att lära med lek fast genom digitala verktyg."* (Examensarbete, Linköpings universitet). Linköpings universitet.
- Rapp, David, & Söderström, Martin (2018). *Styrning av fri tid* (Examensarbete, Linköpings universitet). Linköpings universitet.
- Sköld, Emma, & Blomqvist, Martin (2020). *"Därför är jag orolig att jag är onormal. Är jag det?"* – (Examensarbete, Linköpings universitet). Linköpings universitet.
-

Kontaktuppgifter

Kursansvarig

Lars Wallner – lars.wallner@liu.se, 013-282753

Seminarieledare/bedömande lärare

Karin Stolpe (karin.stolpe@liu.se)

Magnus Jansson (magnus.jansson@liu.se)

Kursadministratör – frågor om registrering, Ladok, m.m.

Anneli Carlbring (anneli.carlbring@liu.se)